

Hankesuunnitelma: Kylhiin uutta virtaa

Hankkeen julkinen tiivistelmä

Kylhiin uutta virtaa -hanke innostaa Outokairan alueen kyliä uudenlaiseen tulevaisuuteen. Hankkeessa autetaan kyliä miettimään löytämään omat vahvuutensa ja miettimään, mitä uutta niiden pohjalta voisi lähteä ideoimaan ja toteuttamaan perinteisten investointihankkeiden lisäksi. Hankkeessa tuetaan kylien kehittämistä tarjoamalla kehittämistarjottimella apua mm. kyläviestintää ja -markkinointiin, erilaisten suunnitelmien tekoon, nuorten osallistamiseen, kylämatkailun edistämiseen jne. Kehitettävät teemat nousevat esille kylien tarpeista.

Hankkeen tavoitteena on saada uusia ihmisiä ja järjestöjä osallistumaan kylien kehittämiseen. Erityisenä kohderyhmänä ovat nuoret, alle 40-vuotiaat kyläläiset, sekä paluumuuttajat ja sesonkiasukkaat, joita halutaan sitouttaa kylän toimintaan ja tulevaisuuteen.

Kylhiin uutta virtaa -hankkeen myötä Outokairan alueen veto- ja pitovoimaisuus kasvaa, kylien viihtyvyys ja palveluntarjonta paranevat sekä kylissä koetaan entistä enemmän yhteisöllisyyttä. Hankkeessa mukana olevat kylät saavat uudenlaista intoa omaan toimintaansa.

Hakijan esittely ja hankkeen resurssit

Outokaira tuottamhan ry on Tornion, Ylitornion ja Pellon alueella toimiva Leader-ryhmä. Outokairan perustehtävänä on alueen maaseudun elävöittäminen Leader-periaatteiden mukaisesti. Yhdistys kannustaa alueen asukkaita omaehtoiseen kehittämiseen. Tämän toteuttamiseksi yhdistys toteuttaa omaa kehittämistoimintaa. Yhdistys toteuttaa myös kehittämistoimintaa, joka ulottuu laajemmalle alueelle kuin omalle.

Yhdistyksen toiminnasta vastaa yhdeksänjäseninen hallitus varajäsenineen. Ylintä päätösvaltaa käyttää kerran vuodessa kokoontuva yleinen kokous. Käytännön toiminnasta vastaavat toiminnanjohtaja Anne Anttila ja toimistos sihteeri Hilikka Konttaniemi.

Kylhiin uutta virtaa -hankkeen käytännön toteutuksesta vastaa tehtävään valittava osa-aikainen (90 %) projektipäällikkö. Projektipäälliköllä tulee olla soveltuva korkeakoulututkinto, hyvät vuorovaikutus- ja yhteistyötaidot, hyvä tuntemus Outokairan alueesta sekä kokemusta kylien ja erilaisten sidosryhmien kanssa toimimisesta. Eduksi projektipäälliköllä katsotaan laaja kokemus erilaisista osallistavista työskentelymenetelmistä sekä erilaisten sähköisten työkalujen ja ohjelmistojen hallinta, kuten erilaiset somekanavat, uutiskirjepohjat, Wordpress-julkaisualusta sekä Canva-ohjelma. Projektipäällikkö tekee osa-aikaisesti myös Outokairan omaa viestintää, joten projektipäälliköllä toivotaan olevan laaja kokemus erilaisen viestinnän toteuttamisesta.

Hanketta johtaa Outokaira tuottamhan ry:n toiminnanjohtaja. Hankkeen maksuliikenteeseen ja moniin käytännön tehtäviin liittyvät asiat hoitaa toimistosihteeri. Hankkeen toteutusta ohjaa ja seuraa Outokairan hallitus, jolle raportoidaan hankkeen toiminnasta kokousten yhteydessä sekä aina tärkeiden ajankohtaisten asioiden kohdalla. Hankkeen ydintiiminä toimivat projektipäällikkö sekä hankkeen johtaja eli Outokairan toiminnanjohtaja. Hankkeelle ei nimetä erillistä ohjausryhmää vaan Outokairan hallituksen katsotaan edustavan aluetta ja alueen asukkaita erityisen hyvin.

Outokaira tuottamhan ry on toiminut paikallisena kehittämisorganisaationa yli 27 vuotta ja on näin kartuttanut kokemusta ja osaamistaan hankkeiden hallinnoijana ja toteuttajana. Hallinnointi on ollut laadukasta.

Yhdistyksellä ei ole jäsenmaksujen lisäksi muita varsinaisia tuloja ja se rahoittaa kehittämistyötään etupäässä maaseuturahaston tuella, joskin eri rahastojen rahoittamia hankkeita on vuosien kuluessa toteutettu useita.

Hankkeen tarve, tausta, kohderyhmä, hyödynsaajat ja toteutusalue

Hankkeen tarve ja tausta:

Outokaira on pitkän historiansa aikana toteuttanut usein erilaisia kylien aktivointihankkeita. Viimeisin varsinainen kylien yhteinen kehittämishanke toteutettiin 2010-luvun alkupuolella (hanke päättyi 2014), joten Outokairan alueen ei siis ole ollut kylien kehittämishanketta lähes kymmeneen vuoteen. Kansainvälisessä Väylänvarvta tunturiin ja takaisin – Alkuperäinen Lappi -hankkeessa (2017–2020) aktivoitiin kyliä osaksi alueen matkailutoimintaa, eikä hankkeessa ollut mukana kaikkia Outokairan alueen kyliä. Hankkeen toiminnan aikana huomattiin, että Outokairan kylillä on paljon annettavaa alueen matkailulle, mutta kylät eivät ole vielä täysimittaisesti tarttuneet matkailun tuomiin mahdollisuuksiin.

Kovaan vauhtiin muuttuvassa maailmassa monet kylät ovat juurtuneet vanhoille sijoilleen, eivätkä välttämättä ole huomanneet kehittymispaikkoja siellä, missä niitä olisi. Kylissä on toki toteutettu erilaisia perinteisiä investointihankkeita kylätalojen remonteista reittien rakentamiseen ja harrastuspaikkojen ehostamiseen, mutta innovatiivisemmat kehittämistoimet ovat toistaiseksi jääneet vain muutamien toimijoiden toteuttamiksi. Kehittämishankkeita on toteutettu vain vähän yksittäisissä aktiivisissa kylissä, vaikka tarve kehittämistoimille olisi varmasti suurempi. Kehittämistoimia enemmän tehneinä kylinä voidaan mainita Tornion Kukkolan ja Arpelan kylät, Ylitornion Pekanpää sekä Pellon Lankojärvi. Kukkolassa on kehitetty koskikalastuskulttuurin siirtämistä sukupolvelta toiselle ja Arpelassa puolestaan kerätty talteen kylän tarinoita ja kulttuuriperintöä. Lankojärvellä on tehty uranuurtavaa työtä matkailun edistämisen suhteen, kun kylässä on kartoitettu majoitustoimintaan soveltuvia tiloja. Pekanpäässä puolestaan on vaalittu paikallista perinnettä ja sen säilömistä. Näissä kylissä on kehittämishankkeiden myötä saatu käyntiin uudenlainen veto kylän toimintaan. Haluamme innostaa Outokairan kyliä ja kylien toimijoita investointien lisäksi näkemään myös kehittämishankkeet mahdollisuutena.

Kylien innostamiseen on siis selkeä tarve. Outokairan kylät tulisi saada huomaamaan entistä paremmin omat vahvuutensa ja hyödyntämään niitä innovatiivisilla tavoilla. Kylien vahvuuksien esille kaivaminen ja niistä viestiminen sekä kylien monipuolisten harrastus-, etätyö- sekä etäopiskelumahdollisuuksien markkinointi voi parhaimmillaan innostaa uusia ihmisiä muuttamaan Outokairan alueen kyliin. Samalla hankkeen avulla alulle laitettut toimet auttavat parantamaan kylien pitovoimaa, mikä johtaa siihen, että kylistä poismuutto vähenee. Myös kyläläisten kokema hyvinvointi kasvaa, kun he pääsevät entistä matalammalla kynnyksellä osallistumaan oman kotikylänsä kehittämiseen huolimatta siitä, ovatko he aiemmin vaikuttaneet kyläyhdistyksessä tai kylällä toimivassa harrastusseurassa tai ovatko he kylällä sesonkiasukkaina. Yhteisöllisyys on voima, jota tulee hyödyntää pienissä maaseutukylissä.

Outokairan kylissä väkimäärä on vähentynyt tasaisesti. Kylissä asuva väki on entistä iäkkäämpää, mikä näkyy osittain hanketoiminnan hiipumisena jaksamisen rajojen tullessa vastaan. Nykyaikaiset toimivat etäyhteydet mahdollistavat kuitenkin paluumuuton esimerkiksi niille, jotka voivat tehdä etätöitä tai opiskella etänä. Kylät eivät ole kuitenkaan osanneet vielä aktivoitua tuotteistamaan yhteisiä tilojaan kuten kylätalojaan, jotka voisivat tulevaisuudessa toimia kaivattuina yhteisöllisinä etätyö- ja etäopiskelupisteinä, joita potentiaaliset paluumuuttajat, sesonkiasujat ja kyläläiset voisivat hyödyntää. Outokairan Yleästi etheenpäin! -strategiassa mainitaan, että kaupungistumistrendin vastapainoksi on korona-ajan myötä syntynyt vastatrendiksi niin sanottu maalaistrendi, jonka myötä myös Lappi on saanut uutta nostetta ja kasvavaa kiinnostusta. Outokairan kylät eivät kuitenkaan vielä ole onnistuneet täysimittaisesti tarttumaan tähän nosteeseen ja kasvavaan kiinnostukseen, vaan ne tarvitsevat innostajan, joka ohjaa heitä tarttumaan mahdollisuuksiin. Kylhiin uutta virtaa -hanke toimii kylien tukena megatrendien valjastamisessa Outokairan kylien hyväksi.

Hankkeen kohderyhmä:

Kylhiin uutta virtaa -hankkeen kohderyhmänä ovat kaikki Outokairan alueen kylät ja niissä toimivat tahot sekä asukkaat. Kylätoimijoita ovat perinteisten kyläyhdistysten lisäksi kylien muut järjestöt ja seurakunnat kuten urheiluseurat ja harrastusseurat Martoista reserviläisiin. Erityisenä kohderyhmänä hankkeen toiminnassa ovat Outokairan kylissä joko vakituisesti tai osa-aikaisesti asuvat henkilöt, jotka eivät aiemmin ole uskaltaneet mukaan kylän toimintaan. Hanke tavoittelee erityisesti nuorempaa, alle 40-vuotiasta kyläväkeä, jotka osallistuessaan voisivat tuoda kylätoimintaan mukaan myös perheensä. Näin kylätoiminnan perinne siirtyy sukupolvelta toiselle helpommin. Lisäksi erityisenä kohderyhmänä ovat kylien paluumuuttajat, jotka halutaan saada sitoutumaan kylätoimintaan ja joiden kokemaa yhteisöllisyyden tunnetta halutaan kohottaa.

Kylhiin uutta virtaa -hankkeen toiminnan välillisenä kohderyhmänä ovat Outokairan alueen kunnat, jotka hyötyvät kylien uudenaikaisesta kehittämisinnosta kunnan kasvavan elinvoimaisuuden muodossa. Kun kylät löytävät vahvuutensa, oppivat tuotteistamaan ja markkinoimaan niitä sekä houkuttelevat uusia asukkaita, kasvaa kunnankin vetovoima. Kylien kehittymisestä hyötyvät välillisesti, elleivät jopa suoraan, myös alueen matkailutoimijat, joiden palveluntarjonta laajenee kylien kehittyneiden palveluiden myötä.

Hankkeen kohderyhmä on laajasti ajateltuna kaikki Outokairan eli Pellon, Ylitornion ja Tornion, alueella asuvat ihmiset, myös sesonkiasukkaat, sillä kylien kehittyessä paranee myös kylissä asuvien ihmisten hyvinvointi. Kun ihmisille on tarjolla yhteisöllistä toimintaa sekä parantuneita palveluita, viihtyvät he paremmin asuinsijoillaan eli koko alueen pitovoima paranee.

Hankkeen toteutusalue:

Hanketta toteutetaan Outokairan alueella eli Pellon, Ylitornion ja Tornion kuntien alueella.

Hankkeen laajempi viitekehys

Maaseuturahoitusta Suomessa ohjaa Suomen CAP-suunnitelma (common agricultural policy). Yksi suunnitelman tavoitteista on uudistuva ja monipuolinen maaseutu, ja kaikkia tavoitteita läpileikkaavat tavoitteet ovat edistää osaamista, innovaatioita ja digitalisaatiota. Suunnitelman toteutuksella tavoitteena on, että maaseudun väestön koettu elämänlaatu paranee rahoituskauden alkuun verrattuna. Kylhiin uutta virtaa -hankkeen avulla uudistetaan ja monipuolistetaan Outokairan maaseutua sekä edistetään kylätoimijoiden innovaatioita ja digitalisuuden hyödyntämistä.

Lapin alueellisen maaseudun kehittämissuunnitelman SWOT:ssa on mainittu Lapin vahvuuksiksi aktiiviset kylätoimijat ja organisoitunut kylätoiminta, ja tätä vahvuutta halutaan varmasti ylläpitää jatkossakin. Outokairan Kylhiin uutta virtaa -hanke edistää alueen aktiivista kylätoimintaa ja pyrkii houkuttelemaan uusia, nuorempia henkilöitä mukaan organisoituneeseen kylätoimintaan.

Kehittämissuunnitelman toimivat ja saatavilla olevat palvelut kaikille lappilaisille -tavoitteen alla mainitaan tavoite parantaa palveluiden saatavuutta ja edistää uusien palveluiden kehittämistä. Kylhiin uutta virtaa -hankkeen myötä kylissä toimivat tahot löytävät uusia tapoja tarjota palveluita hyödyntäen esimerkiksi kylien yhteisiä tiloja. Samalla palveluiden saatavuus kylissä paranee, oli kyse sitten fyysisistä palveluista tai etäpalveluista. Kehittämissuunnitelman voimaa Lappi-brändistä! -tavoitetta hanke toteuttaa auttamalla Outokairan kyliä kehittymään vetovoimaiseen suuntaan niin potentiaalisten uusien asukkaiden, matkailijoiden kuin nykyisten asukkaidenkin näkökulmasta. Hankkeen työpaketissa 1 kerätään myös kylien vahvuuksia ja tarinoita, joita voidaan hyödyntää alueen maaseudun markkinoinnissa. Voimaa Lappi-brändistä! -tavoitteessa mainitaan myös monipaikkaisuuden tärkeys Lapin maaseudulle. Monipaikkaisuus on teema, jota hankkeessa voidaan konkreettisesti edistää monin tavoin.

Outokairan vuosien 2023–2027 Ylpeästi eteenpäin! -strategiassa on tunnistettu alueelle monta kehittämistarvetta. Kylhiin uutta virtaa -hanke vastaa näistä kehittämistarpeista eniten tarpeisiin: veto- ja pitovoima, lähiluonto, ympäristö ja ilmasto, kylien kehittäminen, matkailu sekä digitalisaation mahdollisuudet. Näihin kehittämistarpeisiin Kylhiin uutta virtaa -hanke vastaa seuraavalla tavalla:

- Hanke auttaa kehittämään kaikilla toimillaan koko alueen veto- ja pitovoimaa.

- Hankkeen innoittamana kylät voivat ryhtyä esimerkiksi kehittämään kierrätysinfraa, tekemään maisemanhoitoa, varautumaan ilmastonmuutokseen tai panostamaan uusiutuvaan energiaan. Kylät oppivat myös markkinoimaan omaa kestävyyttään ja omia ilmastotoimiaan.
- Kylien kehittäminen on Kylhiin uutta virtaa -hankkeen toiminnan keskiössä. Hankkeen avulla voidaan innostaa kyliä modernisoimaan yhteisiä tilojaan ja parantamaan niiden käyttöastetta ja kehittämään palveluita liikunta-aktiiviteeteista reitteihin ja muihin harrastuspalveluihin sekä panostamaan niiden saavutettavuuteen. Kylät oppivat viestimään palveluistaan sekä lähialueen palveluista, joita Ruotsin puolen palvelutarjonta täydentää. Hankkeessa pyritään ottamaan mukaan kaikenikäiset kyläläiset sekä kylien sesonkiasukkaat, jotta he pääsisivät osaksi kyläyhteisöä. Kylien kehittämistarpeissa mainitaan myös yhteiskäyttö- ja etätyötilojen tarve, ja näiden syntymistä Outokairan kyliin pyritään hankkeella vauhdittamaan. Lisäksi hanke voi avustaa Outokairan kyliä ottamaan käyttöön valtakunnallisen Talo Maalta - palvelun, joka edesauttaa tyhjien kiinteistöjen käyttöä, sekä muita vastaavia palveluita, someryhmiä ja vuokraamisalustoja. Tällainen toiminta voi parhaimmillaan lisätä kylien asukasmäärää.
- Hankkeen aktivoinnin avulla kylät löytävät matkailun näkökulmasta vahvuuksiaan ja osaavat kertoa niistä sekä tarjoamista palveluista innostavasti ulospäin. Näin kylät pääsevät mukaan Tornionlaakson kasvavaan matkailupotentiaaliin.
- Hankkeessa innostetaan kyliä ottamaan haltuunsa digitalisaation mahdollisuudet. Kylät voivat innostua hyödyntämään yhteisiä tilojaan etätyö-, etäopiskelu- ja etäpalvelupisteinä, joita opitaan myös markkinoimaan ulospäin.

Kylhiin uutta virtaa -hanke toteuttaa Outokairan strategisista painopisteistä painopistettä veto- ja pitovoima. Painopisteessä pyritään parantamaan alueen kulttuuritarjontaa ja harrastustoimintaa kaikki ihmisryhmät huomioiden. Lisäksi mainitaan yhteisöllisyyden kasvattaminen, yhteisten palveluiden kehittäminen, aluemarkkinointi sekä tyhjien asuntojen ja talojen saanti vuokralle tai myyntiin. Kylhiin uutta virtaa -hanke vastaa näihin tavoitteisiin, kuten yllä on kuvattu. Tarkempi kuvaus hankkeen toimenpiteistä hankehakemuksen kohdassa ”Hankkeen tavoitteet, tulokset, vaikutukset sekä seuranta ja raportointi”.

Hankkeen toteutus, aikataulu ja riskit

Toteutus:

Kylhiin uutta virtaa -hanketta toteutetaan työpaketeittain, mikä helpottaa toteutumisen seuranta ja kustannusten jaottelua.

Hankkeessa toteutetaan 3 työpakettia:

1. Kylien innostaminen
2. Oppimatkat
3. Kehittämistarjotin

Alle on kuvattu kunkin työpaketin sisältö pääpiirteittäin. Toimenpiteet tarkentuvat hankkeen käynnistyttyä.

Työpaketti 1: Kylien innostaminen

Työpaketissa 1 Kylien innostaminen innostetaan Outokairan kylätoimijoita ja asukkaita, myös heitä, jotka eivät perinteisesti kylätoimintaan ole osallistuneet, kuten nuoria ja sesonkiasukkaita. Innostamisen erityisenä kohderyhmänä ovat alle 40-vuotiaat kyläläiset. Nuorten kyläläisten lisäksi hankkeessa tavoitellaan kylissä toimivia järjestöjä ja seuroja, jotka eivät perinteisesti ole aktiivisesti osallistuneet kylän kehittämiseen. On tärkeää saada uusia, nuoria ihmisiä ja järjestöjä mukaan kylien kehittämiseen, jotta kylätoiminta ei pääse väen vanhetessa ja väsyessä näivettymään. Uusien ihmisten ja toimijoiden myötä saadaan myös tuoreita ideoita kehittämiseen ruohonjuuritasolta ja järjestöiltä asiantuntijuutta lukuisista eri teemoista.

Innostaminen edellyttää vierailuja paikan päällä sekä tutustumista kyläläisiin ja luottamuksellisten suhteiden luomista heidän kanssaan. Vierailuilla kuullaan, mitä vahvuuksia ja haasteita sekä kehittämistarpeita kylällä on. Näiden pohjalta voidaan lähteä rakentamaan yhdessä polkua kohti seuraavia askeleita, oli sitten kyse etätyötiloista, uusista reiteistä, energiatehokkuusinvestoinneista, kierrätysinfran rakentamisesta, kulttuurimaiseman ylläpidosta, kylämarkkinoinnista, nettisivujen ja somekanaven luomisesta tai uusien harrastustoimintojen käynnistämisestä kylällä. Kylien tulevat askeleet määrittyvät kylän tarpeiden ja resurssien mukaan.

Paikan päällä tapahtuvien vierailujen lisäksi tärkeässä roolissa ovat säännölliset etätapaamiset, joiden aikana käydään läpi seuraavia askelmia. Etätapaamiset ovat hyvä keino tuoda yhteen saman haasteen äärellä painivia kyliä eri puolilta Outokairan aluetta. Näin voidaan myös lisätä kylien välistä yhteistyötä.

Innostamista voidaan toteuttaa kyläkahvila-konseptilla, jossa kootaan porukka yhdessä työskentelemään muun muassa seuraavien kysymysten äärelle: mitkä ovat kylän vahvuudet ja heikkoudet, mitä halutaan lähteä kehittämään, mitkä ovat seuraavat konkreettiset askelmat kohti kehittämistarpeiden täyttymistä, tarvitseeko kylä joitain kumppaneita tavoitteidensa saavuttamiseksi, tarvitseeko kylä mallia muista kylistä tiettyjen haasteiden voittamiseen, miten kylästä aiotaan viestiä tulevaisuudessa ja millä resursseilla ja miten kylän vahvuuksia voitaisiin jatkossa hyödyntää osana alueen matkailua. Kylhiin uutta virtaa -hanke voi esimerkiksi innostaa kyliä huomaamaan ja hyödyntämään monipaikkaisuuden mahdollisuuksia sekä viestimään rohkeasti omasta kulttuuri- harrastus- ja luontotarjonnastaan.

Kyläkahvien vetämisessä voidaan hyödyntää erilaisia fasilitointitapoja. Kahvilatapaamiset voidaan teemoitella ja jakaa pienempiin osiin. Myöhemmin osa kahveista voidaan pitää myös etänä. Pääasia on, että osallistujat saadaan aidosti keskustelemaan keskenään ja ideoimaan oma-aloitteisesti – kaikki lähtee organisaatiosta kylien tarpeista. Hanke ei vie omaa ratkaisumallia kyläkahvilaan, vaan toimii kahveilla koolle kutsujana, innostajana ja myöhemmin auttavana kätenä. Hanke voi auttaa kyliä miettimään kehittämistä "outside of the box" eli

laatikon ulkopuolelta: mitä uutta kylä tarvitsisi ja mitä sellaista se voisi kokeilla, mitä se ei ole ennen uskaltanut edes miettiä?

Jokaisesta kyläkahvila-tapaamisesta täytyisi löytyä lopulta ydin: miten kaikki puhuttu ja suunniteltu vaikuttaa kylän veto- ja pitovoimaisuuteen sekä kylän tulevaisuuteen. Tulevaisuus tehdään, se ei vaan tapahdu – ja tätä Kylhiin uutta virtaa -hankkeessa kannustetaan. Kyläkahviloista voidaan tehdä yhteenveto, jota voidaan jakaa kylässä eteenpäin niille, jotka eivät kahvilatapaamiseen ole päässeet sillä kertaa osallistumaan. Näin saadaan avoimesti välitettyä tietoa eteenpäin kylässä.

Kylhiin uutta virtaa -hankkeessa luodaan matalan kynnyksen oppaita, esitteitä ja muuta helposti hyödynnettävää tietoa kylien erilaisista kehittämisvaihtoehdoista sitä mukaan, kun esimerkkejä löytyy ja alkaa syntyä joko Outokairan alueella tai muualla Suomessa. Materiaalit tuotetaan hankkeen toimesta, joten ostopalveluja niiden tekemiseen ei tarvitse varata paljoa. Hankkeessa tuotettuja materiaaleja jaetaan Outokairan kylien hyödynnettäväksi fyysisessä sekä sähköisessä muodossa.

Työpaketti 2: Oppimatkat

Työpaketissa 2 Oppimatkat haetaan aktiivisesti kyläkehittämisen malleja Outokairan lähialueilta sekä muualta Lapista. Pääpaino matkoilla on lähialueilla, sekä Suomen että Ruotsin puolella Väylänvartta. Parasta on oppia toinen toisiltamme, naapuri naapurilta, jolloin lähtökohdat ovat hyvin samanlaiset, kuten kehittämisen haasteetkin. Hankkeessa järjestetään 6–9 oppimatkaa, johon voi osallistua ydintiimi jokaisesta hankkeesta mukana olevasta kylästä pienellä omarahoitusosuudella. Oppimatkojen pituus vaihtelee yhden päivän tai illan reissusta yön yli reissuun (kaksi kokonaista päivää ohjelmaa). Matkoista laaditaan aina yhdessä raportti, jonka avulla oppimatkojen malleja levitetään kylissä eteenpäin. Muutama oppimatka tehdään myös sähköisesti etäyhteyksiä, videoita ja muuta digimateriaalia hyödyntäen. Oppimatkojen kohteiden etsintään ja matkojen käytännön järjestelyihin varataan riittävästi työaika. Matkalle osallistuneet koostavat aina matkasta raportin yhdessä projektipäällikön kanssa, raportti voi vaihdella somevideosta PowerPointesitykseen tai pelkkään tekstiin.

Työpaketti 3: Kehittämistarjotin

Työpaketissa 3 Kehittämistarjotin tarjotaan kylille tarjotinmallilla monenlaista hankkeen kustantamaa kehittämisapua, josta kylille voidaan tarjota heidän tarpeisiinsa sopivia palasia. Kehittämistarjottimella voi olla tarjolla ostopalveluna hankittuna muun muassa seuraavia asioita: videoiden tekeminen, turvallisuus- ja varautumissuunnitelman sparraus, kestävyysteemainen sparraus, nuorten osallisuuden kehittäminen, yhteisöllisten tilojen markkinointi ja matkailumarkkinointi. Kehittämistarjottimella on tarjolla myös hankkeen projektipäällikön kylien tarpeisiin tarjoamaa apua, kuten tukea viestintäsuunnitelman ja kyläesitteiden tekoon, somekanavien (Facebook, Instagram ym.) perustamiseen tai käytön aktivointiin sekä Talo maalta -palvelun ja muiden vastaavien alustojen käyttöönottoon.

Kun kylä on ensin työpaketin 1 avulla innostettu mukaan hankkeeseen, voivat aktiivisesti hankkeen toimintaan osallistuneet kylät hyödyntää hankkeen tarjoamaan kehittämistarjotinta ilman kustannuksia. Asiantuntijoiden ja hankkeen avustuksella kylät pääsevät konkreettisesti edistämään omia kehittämissuunnitelmiaan työpaketissa 3.

Aikataulu:

Hanketta haetaan ajalle 25.1.2024–31.12.2026. Hankkeen toteutuksen aktiivinen aika on yhteensä 24 kuukautta.

Riskit:

Hankkeen toteuttamiseen liittyy seuraavia riskejä:

- Epäonnistunut rekrytointi
- Alueen kylät ovat passiivisia, eivätkä innostu uudenlaisesta kehittämisestä. Kylien ihmiset eivät osallistu kyläkahvila-tapaamisiin tai tapaamisiin ei saada mukaan kuin muutamia ihmisiä, jotka perinteisestikin osallistuvat kaikkeen kylätoimintaa.
- Yllättävät muutokset toimintaympäristössä: erilaiset pandemiat ja niiden seurannaisvaikutukset, infrastruktuurin kaatuminen, muuttuvan geopoliittisen tilanteen vaikutus Lappiin jne.

Kuinka edellä mainittuja riskejä pyritään hallitsemaan:

- Rekrytointiin panostetaan: tehtävään haetaan henkilöä, jolla on kokemusta vastaavanlaisista kehittämishankkeista, Outokairan kylistä sekä osaamista innostaa, etsiä uusia ideoita ja auttaa kylää löytämään vahvuuksiaan ja valjastamaan niitä viestinnän ja markkinoinnin käyttöön.
- Kylässä koko- ja osa-aikaisesti asuvia ihmisiä pyritään aktivoimaan monin eri tavoin, aluksi suorien henkilökohtaisten kontaktien avulla luottaen siihen, että verkosto laajenee ja viestinviejien määrä kasvaa hankkeen etenemisen myötä.
- Toimintaympäristön yllättäviin muutoksiin reagoidaan tekemällä hankkeeseen tarpeen tullen muutoksia.

Hankkeen tavoitteet, tulokset, vaikutukset sekä seuranta ja raportointi

Hankkeen tavoitteet:

- Veto- ja pitovoimaisempi Outokaira: eläväiset kylät houkuttelevat paluumuuttajia ja muita uusia tulijoita! Kylien ja koko Outokairan viihtyisyys paranee nykyisten asukkaiden näkökulmasta. Asukkaat viihtyvät kotiseudullaan paremmin, sillä kylissä on tarjolla enemmän harrastusmahdollisuuksia, turvallisuutta sekä mahdollisuuksia etätööhön ja -opiskeluun ja yhteisölliseen toimintaan.
- Kehittämistä boksen ulkopuolelta: kylissä toimivat tahot ja kylien asukkaat oppivat ajattelemaan kotiseutunsa kehittämistä ns. boksen ulkopuolelta, mikä ruokkii tulevaa kehittämistä. Tämä tietää jatkossa erilaisia hankkeita sekä uudenlaista yhteistä toimintaa kylillä. Kehittämistä boksen ulkopuolelta ruokkivat myös kylän kehittämiseen mukaan tulleet uudet henkilöt ja järjestöt.

- Yhteisöllisyys kylissä kasvaa: yhdessä tekeminen parantaa ihmisten hyvinvointia. Yhteiset kyläkahvilat, uudet tapahtumat, talkoot ja muu yhteinen toiminta ruokkivat jatkossa toteuttamaan lisää yhteistä toimintaa, mikä aloittaa positiivisen kierteen. Yhteisöllisyyden kasvun myötä yksinäisyys vähenee ja esimerkiksi ikäihmiset voivat elää pidempään omassa kodissaan kyläläisten tarjoaman tukiverkon ympäröimänä. Kyläläiset uskaltavat entistä useammin osallistumaan kylällä tai sen lähialueilla toimivien yhdistysten ja järjestöjen toimintaan.

- Maaseudun ja Tornionlaakson alueen ja kulttuurin arvostus kasvaa: tämän huomaa puhettavan muutoksessa ja muualta tulevien ihmisten kiinnostuksessa suunnata lomamatkoillaan kohti Tornionlaaksoa – tai jopa osa-aikaisesti tai pysyvästi asumaan alueelle. Outokairan alueesta kerrotaan paikallismedioissa positiiviseen, innostavaan sävyyn ja kylät pääsevät mainostamaan itseään isoihin kanaviin. Kylät oppivat viestimään vahvuuksistaan ulospäin ja uskaltavat markkinoida palvelutarjontaansa uusille kohderyhmille.

Tulokset:

- 10–14 kpl Outokairan kylää osallistuu hankkeen järjestämiin kyläkahvila-tapaamisiin ja lähtee aktiivisesti mukaan hankkeen ohjaamaan toimintaan.
- Järjestetään 6–9 kpl pääasiassa lähialueen oppimatkaa, joille kyläläiset voivat osallistua pientä omarahoitussuutta vastaan. Oppimatkojen pituus vaihtelee yhden päivän tai illan reissusta yön yli reissuun (kaksi kokonaista päivää ohjelmaa). Matkalle osallistuneet koostavat aina matkasta raportin yhdessä projektipäällikön kanssa, raportti voi vaihdella somevideosta PowerPoint-esitykseen tai pelkkään tekstiin.
- Hankkeen järjestämiin tilaisuuksiin osallistuu 30 kpl alle 40-vuotiasta maaseudun asukasta.
- Hankkeen toiminnasta, kuten kyläkahveista ja muista tilaisuuksista, kylä tulevista kehittämistoimista ja hankkeessa julkaistusta materiaalista julkaistaan paikallismedioissa yhteensä 15 juttua (artikkelit, uutiset, radiohaastattelut jne.)

Indikaattoritiedot:

- uudet palvelut ja tuotteet: 0
- uudet tuotantomenetelmät ja toimintamallit: 1 (kyläkahvila-tapaamiset)
- uudet työpaikat: 0

Vaikutukset:

Hankkeen päätyttyä Outokairan alue on entistä veto- ja pitovoimaisempi. Vetovoimaisuus vaikuttaa siten, että Outokairan kylät näyttäytyvät moderneine ratkaisuineen houkuttelevalta paikalta asua, elää, kehittää ja yrittää. Jatkossa yhä useampi alueelle muuttava henkilö löytää oman kyläyhteisön, jonka osaksi hän pääsee. Kylässä voi olla vetovoimatekijöitä kuten etäpalveluita, yhteisöllisiä etäopiskelu- ja -työpisteitä, päivitettyjä turvallisuus- ja varautumissuunnitelmia, turvallisia ja saavutettavia reittejä, uusia digitaalisia ratkaisuja erilaisiin haasteisiin, innovatiivisia kylätapahtumia, jakamistaloutta, kulttuurimaisen ylläpitoa, kierrätysinfraa sekä yhteiskuljetusjärjestelmiä. Kylän vetovoimatekijät riippuvat kylän omasta tahtotilasta ja resursseista. Kylät osaavat entistä paremmin kertoa uusista innovaatioistaan ja toimintatavoistaan ulospäin, jolloin ne nousevat kylämarkkinointivaltiksi ja siten vetovoimatekijöiksi.

Kylien kasvanut vetovoimaisuus vaikuttaa myös alueen matkailuun positiivisella tavalla. Alueen matkailuyrittäjät voivat lisätä palvelutarjontaansa kylien kehittyneet palvelut ja voivat tuoda omassa markkinoinnissaan kylien tarinoita esille. Pitovoimaisuus puolestaan auttaa pitämään nykyiset asukkaat kotiseudullaan. Pitovoimaisen kylän asukkaat ovat tyytyväisiä kyläänsä.

Kasvaneen yhteisöllisyyden myötä ihmisten koettu hyvinvointi kasvaa ja yksinäisyys vähenee. Kylissä ihmiset tuntevat paremmin toisensa ja uskaltavat pyytää apua toisiltaan sitä tarvitessaan. Asioita tehdään ja tulevaa kehitetään yhdessä. Kylissä asuvien kynnys osallistua paikalliseen yhdistys- ja järjestötoimintaan on madaltunut. Jokainen saa jatkossa äänensä kuuluville ja on varteenotettava osa kylää.

Tornionlaakson alueen ja kulttuurin arvostus kasvaa, mikä vaikuttaa positiivisesti ihmisten haluun muuttaa alueelle. Outokairan tarinaa kerrotaan onnistumiset ja innovaatiot edellä. Tämä lisää kylien asukkaiden tervettä kotiseutuylpeyttä ja kylien pitovoimaa. Arvostuksen kasvun sekä uusien innovaatioiden syntymisen myötä median kiinnostus kylätoimintaa kohtaan kasvaa. Kylät saavat enemmän näkyvyyttä, mikä johtaa vetovoimaisuuden paranemiseen.

Kylhiin uutta virtaa -hankkeen päätyttyä tuloksia, hyviä käytänteitä ja parhaita oppeja hankkeesta levitetään myös niihin Outokairan alueen kyliin, jotka eivät syystä tai toisesta osallistuneet hankkeen toimintaan. Näin nämä kylät eivät jää ulkopuoliseksi kehittämisestä, vaan mahdollisesti rohkaistuvat lisäämään kylien välistä yhteistyötä ja ryhtyvät kehittämään omaa kyläänsä terveen naapurikateuden siivittämänä.

Seuranta ja raportointi:

Hankkeen etenemistä seurataan säännöllisillä hankehenkilöstön (projektipäällikkö, hankkeen johtaja) palaverilla, jossa voidaan tarvittaessa tehdä korjaavia liikkeitä hankkeen toteutukseen. Hankkeen ohjausryhmänä toimii Outokairan hallitus, joka pidetään kaiken aikaa ajan tasalla hankkeen toiminnasta ja tärkeistä tapahtumista. Hallitus kokoontuu n. 2–3 kuukauden välein, jolloin se saa ajankohtaiskatsauksen hankkeen toimintaan ja etenemiseen. Hallitusjäsenet toimivat myös omalta osaltaan viestin eteenpäin viejinä omissa kotikylissään.

Hankkeessa voidaan laatia kylätoimijoille suunnattu uutiskirje, jossa kerrotaan tulevista kyläkahvila-tapaamisista ja hankkeen toiminnan myötä syntyneistä kylien innovaatioista antamaan inspiraatiota muille kylille.

Maksuhakemusten yhteyteen laaditaan aina tiivis raportti maksuajan tapahtumista. Hankkeen päätyttyä hankkeesta laaditaan mahdollisimman lukijaystävällinen loppuraportti, johon kootaan tulokset, vaikutukset sekä tärkeimmät opit hankkeesta. Loppuraporttia levitetään verkostojen kautta aktiivisesti eteenpäin myös muualle Suomeen muiden alueiden kylähankkeiden tukemiseksi.

Hankkeen viestintä ja tiedottaminen

Kylien toimijoille sekä asukkaille voidaan tarvittaessa tehdä uutiskirje, jonka he voivat tilata omaan sähköpostiinsa. Uutiskirje kokoaa hankkeen toimintaa ja julkaistuja materiaaleja yhteen aina tietyltä ajalta. Mikäli uutiskirjeelle ei koeta tarvetta, pidetään hankkeen kohderyhmät tietoisina hankkeen toiminnasta somen ja nettisivu-uutisoinnin sekä suoran henkilökohtaisen yhteydenpidon avulla. Kylistä voidaan tarvittaessa rekrytoida pari avainhenkilöä, jotka voivat vastata hankkeen kyläkohtaisesta tiedottamisesta, esimerkiksi postilaatikkoihin ja kylätaloille vietävistä tiedotteista. Lisäksi kylien vanhin väestö otetaan huomioon viestinnässä tarvittaessa suoraan sähköpostitse tai puhelimitse tapahtuvalla viestinnällä liittyen esimerkiksi heidän kylässään järjestettäviin kyläkahvila-tapaamisiin.

Kylhiin uutta virtaa -hanke viestii aktiivisesti sosiaalisen median kautta Outokairan alueen ihmisille. Someviestinnässä hyödynnetään kylien omia ryhmiä ja sivuja tiedon jakamisessa sekä tarvittaessa kuntien somekanavia. Nettisivut hankkeella tulee olemaan Outokairan nettisivujen alla. Nettisivut toimivat pysyvästi tiedon kotipesänä: sieltä löytyvät niin tapahtumat, uutiset kuin kaikki hankkeessa tuotetut materiaalit.

Hankkeessa tuotettuja materiaaleja levitetään kylillä eteenpäin sähköisesti sekä fyysisesti. Materiaalit ovat kaikkien vapaasti hyödynnettävissä Outokairan nettisivuilla.

Hanke pitää tiivistä yhteyttä muihin Suomessa toteutettaviin vastaaviin hankkeisiin. Tietoa ja parhaita käytänteitä jaetaan puolin ja toisin parhaiden tulosten saavuttamiseksi.

Outokairan hallitus ja muut tärkeät sidosryhmät pidetään säännöllisesti tietoisina hankkeen ajankohtaisista toimista. Yhteydenpito tapahtuu pääasiassa sähköpostitse ja tapaamisissa.

Hanke tiedottaa toiminnastaan ja kylien kehittämissuunnitelmista paikallismediassa aina tarpeen mukaan. Lehdille ja paikallisradioille lähetetään säännöllisesti ehdolle jututettavia toimijoita, tapahtumia, joihin osallistua, tai valmiita sisältöjä hankkeesta.

Hankkeen päätyttyä loppuraporttia levitetään verkostojen avulla laajasti muualle Lappiin ja Suomeen muiden alueiden kylähankkeiden tukemiseksi.

Toiminnan jatkaminen ja tuen kohteen ylläpitosuunnitelma

Hankkeen päätyttyä loppuraporttia levitetään verkostojen avulla laajasti muualle Lappiin ja Suomeen muiden alueiden kylähankkeiden tukemiseksi.

Kun hankkeessa on aktivoitu Outokairan kylien ihmisiä ja kylissä toimivia tahoja etsimään uusia, innovatiivisia kehittämiskohteita ja kannustettu heitä ottamaan seuraavia askeleita kohti konkretiaa,

pääsevät toimijat hankemaailmaan sisään ja oppivat omatoimiseksi hankehakujen suhteen. Kylät oppivat itse ajattelemaan boksin ulkopuolelta ja löytämään uusia kehittämisspolkuja perinteisten kylätaloremonttien lisäksi. Hankkeen päätyttyä kylissä osataan loppuohjelmakauden 2023–2027 ajan hyödyntää EU:n maaseuturahoitusta kehittämistoimissa sekä houkutella uusia ihmisiä mukaan yhteisölliseen kylätoimintaan.

Ympäristö- ja ilmastovaikutusten huomiointi ja kestävän kehityksen edistäminen

Ympäristö- ja ilmastovaikutusten huomiointi:

- Hankkeessa hyödynnetään mahdollisimman paljon etätyöskentelyvälineitä päivittäisessä yhteydenpidossa. Kasvotusten pyritään tapaamaan vain kyläkahviloiden merkeissä, joskin näitäkin voidaan pitää joskus etänä.
- Hankkeessa ei tuoteta turhaan kaappeihin pölyttymään tuhansien kappaleiden painoksia oppaita tai esitteitä, vaan esimerkiksi esitteitä voidaan tulostaa kylille aina tapauskohtaisesti vain tarvittava määrä. Näin vältetään ylituotanto.
- Hankkeessa tehdyissä matkoissa Outokairan alueen sisällä pyritään aina valitsemaan suoriin ja ympäristöystävällisin reitti sekä hyödyntämään mahdollisuuksien mukaan julkisia kulkuvälineitä.
- Opintomatkat järjestetään mahdollisimman kestäväällä tavalla.

Kestävän kehityksen edistäminen:

- Kylät pääsevät kehittämään itse omista tarpeistaan kumpuavia ratkaisuja kestävyysteemaan, ja heitä siihen kannustetaan. Kestävät ratkaisut voivat liittyä vaikkapa uusiin sähköisiin palveluihin, tavaroiden yhteiskäyttöön, yhteiskuljetuksiin, energiatehokkuusratkaisuihin tai kiertotalous- ja kierrätysvälineistöön.
- Hanke parantaa sosiaalista kestävyttä edistämällä kylissä asuvien ihmisten osallistumismahdollisuuksia ja ehkäisemällä yksinäisyyttä.